

Ungdomsstraff - Forebygging gjennom straff

Juridisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen

2015

Kand.nr : 421

Antall ord: 6508 inkludert fotnoter

«Den som straffer med fornuft, straffer ikke fordi en forbrytelse er begått, for det som er skjedd, lar seg ikke gjøre om; men han straffer av hensyn til fremtiden, for at verken gjerningsmannen selv eller andre som ser at han blir straffet, skal begå ny urett.»

-Protagoras

Innhold

1	Innledning.....	3
1.1	Presentasjon av tema og problemstilling.....	3
1.2	Avgrensning og begrepsbruk.....	4
2	Juridisk metode og rettskildefaktorer.....	5
3	Barn og straff.....	6
3.1	Straffens begrunnelser.....	6
3.2	Barns særlige rettsvern.....	7
3.3	Ungdomsstraffens kriminalitetsforebyggende innhold.....	9
4	Vilkår for idømmelse av ungdomsstraff.....	11
4.1	Lovbryteren var under 18 år på handlingstidspunktet.....	11
4.2	Lovbryteren samtykker og har bosted i Norge.....	12
4.3	Anvendelsesområde.....	13
4.4	Konklusjon.....	18
5	Straffeloven §28c <i>annet ledd</i>	19
6	Avsluttende refleksjon.....	20
7	Referanseliste.....	22

Ungdomsstraff - Forebygging gjennom straff

1 Innledning

1.1 Presentasjon av tema og problemstilling

Den 1.juli 2014 trådte den nye straffereaksjonen ungdomsstraff i kraft. Ungdomsstraffen er en reaksjon i frihet hvor straffens formål er individuell rehabilitering og forebygging av ny kriminalitet. Målgruppen er barn under 18 år som har begått alvorlig eller gjentatt kriminalitet og skal være et reelt alternativ til ubetinget fengsel.¹ Dette er i tråd med regjeringens uttalte mål om at barn ikke skal settes i fengsel. Målet harmonerer med FNs barnekonvensjon som knesetter et prinsipp om at frihetsberøvelse av barn bare kan benyttes som en siste utvei når alle andre alternativer er vurdert og funnet utilstrekkelige.² Ungdomsstraffen har gitt domstolene en alternativ reaksjon for de tyngste unge kriminelle.

Både norsk og internasjonal forskning har vist at virkningen av fengselsstraff kan være særlig negativ for unge domfelte.³ Norge har vært utsatt for kritikk av FN for vår behandling av barn i konflikt med loven. Kritikken dreier seg i første rekke om at barn plasseres sammen med voksne i fengsel. Ungdomsstraffen er et forsøk på å møte kritikken.⁴

Lov 22.mai 1902 nr. 10 om straff §28c første ledd⁵

Ungdomsstraff med ungdomsstormøte og ungdomsplan etter konfliktrådsloven kapittel IV kan idømmes i stedet for fengselsstraff når

- a) *lovbryteren var under 18 år på handlingstidspunktet,*
- b) *lovbryteren har begått gjentatt eller alvorlig kriminalitet,*
- c) *lovbryteren samtykker og har bosted i Norge, og*
- d) *hensynet til straffens formål ikke med tyngde taler mot en reaksjon i frihet.*

¹ Prop. 135 L (2010-2011) s.109

² *Ibid* s.9

³ *Ibid* s.35

⁴ *Ibid* s.13-14

⁵ Straffeloven 1902 - strl.

Ungdomsstraff bygger på prinsippene for gjenopprettende prosesser og gjennomføring er derfor lagt organisatorisk til konfliktrådet. Gjennomføringstid fastsettes av domstolen og kan som hovedregel vare mellom seks måneder og to år, unntaksvis inntil tre år. Reaksjonen er tredelt og består av ungdomsstormøte, utforming av ungdomsplan og gjennomføring av planen.⁶ En forutsetning for at ungdomsstraffen skal virke forebyggende er samarbeid på tvers av sektorer. Bekjempelse av kriminalitet er et samfunnsansvar som krever tett samarbeid på tvers av ulike forvaltningsnivåer; fra politiets inngripen frem til endt straffegjennomføring.⁷ Politiet blir sett på som en viktig deltaker under hele prosessen og plikter for øvrig å delta i ungdomsstormøtet. Politiet vil ofte ha god kjennskap til ulike ungdomsmiljøer og kan ha viktige innspill i forhold til hvilke tiltak som er nødvendige for å få domfelte ut av feil miljøer. Politiet er obligatoriske deltakere i oppfølgingsteamet ved ungdomsstraff og kan spille en viktig rolle for den enkelte ungdom i den rehabiliteringsprosessen ungdomsstraffen er ment å være.⁸

Intensjonene bak ungdomsstraffen synes gode, men målgruppen fremstår som liten. Selv før ungdomsstraffen trådte i kraft var det kun en liten gruppe mindreårige som ble dømt til ubetinget fengsel i Norge. I 2013 ble 62 mindreårige dømt til ubetinget fengsel.⁹ Sett i lys av det forebyggende og rehabiliterende aspektet ved ungdomsstraffen kan det tenkes at man ønsker vid bruk av ungdomsstraffen, til tross for at det er presisert i forarbeidene at dette er en streng reaksjon for de tyngste kriminelle ungdommene.

Problemstilling

Hovedproblemstillingen min er; hva er anvendelsesområdet for ungdomsstraffen?

Tema for besvarelsen er barn som begår alvorlig eller gjentatt kriminalitet. Hvilke kriterier må ligge til grunn for at ungdomsstraff kan idømmes, og hvor går grensen for når fengsel synes «særlig påkrevd» til tross for at domfelte var under 18 år jf. strl. §18?

1.2 Avgrensning og begrepsbruk

Denne besvarelsen er hovedsakelig en rettsdogmatisk drøftelse av hvilke vilkår som må ligge til grunn for at ungdomsstraff kan idømmes jf strl.§28c *første ledd*.. Gjennomføringstid og utmåling av subsidiær fengselsstraff som fastsatt etter *andre ledd* gjøres kort rede for.

⁶ Prop. 57 L (2014 – 2014) s. 93

⁷ Prop. 135 L (2010-2011) s.9

⁸ Prop. 57 L (2014 – 2014) s. 89-93

⁹ www.ssb.no

Besvarelsen avgrenses mot *tredje-åttende* ledd da disse er prosessuelle regler som ikke skulle by på særlige tolkningsproblemer.

Straffens begrunnelser er et viktig poeng i en oppgave hvor tema er straff av barn. I norsk strafferett har mindreårige et særlig rettsvern rettsanvender må ta hensyn til ved utmåling av straffereaksjoner. Hva som spesielt må tas hensyn til vil blir lagt frem under kapittel 3 om barn og straff. Det som gjør ungdomsstraffen særegen er reaksjonenes forebyggende og rehabiliterende innhold. Ungdomsstraffens forebyggende innhold vil bli gjort rede for i samme kapittel.

I besvarelsen brukes barn, ungdom og mindreårig om hverandre, alle er uttrykk for personer under 18 år jf. definisjonene på barn i Art.1 i FNs barnekonvensjon.¹⁰

2 Juridisk metode og rettskildefaktorer

Jeg anvender juridisk metode for å svare på problemstillingen. Besvarelsen er en rettsdogmatisk drøfting, *de lege lata*, av når ungdomsstraff kan anvendes.

Når en bruker juridisk metode for å svare på en problemstilling må man ta i bruk relevante rettskildefaktorer og tolke disse for å komme frem til et forsvarlig juridisk resonnement. De rettskildefaktorene jeg har funnet relevante til å svare på min problemstilling er lovtekst, lovforarbeider, rettspraksis og juridisk teori. Bruken av rettskildefaktorer i en rettsdogmatisk drøftelse styres av rettskildeprinsipper, som er sier noe om hvilke rettskilder man kan bruke, hvordan man trekker relevant fakta ut av dem og hvordan de veies opp mot hverandre. Rettskildeprinsippene er delt i tre; relevans, slutning og vekt.¹¹

Legalitetsprinsippet i fastsetter at ingen kan straffes uten hjemmel i lov jf. Grunnloven §96.¹² For å ivareta legalitetsprinsippet må en lovtekst ligge til grunn for idømmelse av ungdomsstraff og den sentrale rettskildefaktoren er straffeloven §28 c med utgangspunkt i en språklig forståelse av lovens vilkår. Jeg har brukt Gyldendals nettbaserte straffelov med kommentarer på www.rettsdata.no.

¹⁰ Jf. Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (Menneskerettsloven) §2 nr4

¹¹ Erik Boe, Grunnleggende juridisk metode, 2.utgaven 2010 s81-86

¹² Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814

Ungdomsstraffen er ny og det er ennå lite rettspraksis på området. Høyesterett har ennå ikke behandlet saker med ungdomsstraff. Det fremgår av forarbeidene at ungdomsstraffens målgruppe i første rekke er de som før ikrafttredelsen ble idømt ubetinget fengsel og strenge samfunnsstraffer.¹³ Det kan derfor ha relevans å se til Høyesterettsdommer hvor slik straff er utmålt for gi et veiledende inntrykk av hvilke tilfeller som kan kvalifisere til ungdomsstraff i dag. Rettspraksis har jeg funnet på www.lovdato.no.

Det sentrale forarbeidet til ungdomsstraffen er Prop. 135 L (2010-2011). Proposisjonen har relevans og kan tillegges stor vekt fordi det er lite rettspraksis å støtte seg til. Forarbeidene er grundige og kaster lys over hvordan lovgiver vil at bestemmelsen skal forstås og hva som er formålet med ungdomsstraffen. Forarbeidene har jeg lånt på biblioteket.

Foruten rettspraksis og forarbeid har FNs barnekonvensjon betydning som rettskildefaktor. Barnekonvensjon er gjort til en del av norsk rett ved menneskerettsloven § 2 nr. 4, hvor §3 slår uttrykkelig fast at barnekonvensjonen ved motstrid skal gå foran bestemmelser i annen lovgivning. Konvensjonen har relevans ved tolking av vilkårene i ungdomsstraffen fordi den setter skranker for frihetsberøvelse av mindreårige. Barnekonvensjonen har jeg funnet på www.lovdato.no.

Det er også søkt støtte i annen juridisk litteratur. Litteraturen jeg har støttet meg på er hovedsakelig hentet fra pensum for bachelorutdannelsen. Jeg har søkt på www.idunn.no og funnet juridiske artikler om emnet der.

3 Barn og straff

3.1 Straffens begrunnelser

«Straff er et onde som staten tilfører en lovovertræder på grunn av lovovertrædelsen i den hensikt at det skal føles som et onde».¹⁴ Denne definisjonen har fått tilslutning i rettspraksis jf. Rt.1977s.1207.

Andenæs peker på to ytterpunkt i tenkingen omkring straff, de absolutte straffeteorier og de relative straffeteorier. Tankegangen i de absolutte straffeteorier er at formålet med straffen er å oppnå en rettfærdig gjengjeldelse av den onde handling. Skyld skal sones. Å begrunne straff med hevn ser vi i dag på som gammeldags og moralsk mindreverdige, og det er de relative

¹³ Prop. 135L (2010-2011) s.114

¹⁴ Kippe H., Seiersten A. «Alminnelig strafferett» 2004 s. 26

straffeteoriene som er de rådende for straffens begrunnelse i dagens samfunn. I de relative straffeteoriene ser man straff som noe negativt. Straff kan bare forsvares i den utstrekning den er nødvendig, eller i alle fall nyttig, for samfunnet. I dag tenker vi at straff kan tjene til å avverge nye lovbrudd, dels fra den straffede selv – *individualprevensjon*, dels fra borgerne i sin alminnelighet – *allmennprevensjon*. En straff som ikke fyller slike formål, er unyttig tilførelse av lidelse.¹⁵ Individualprevensjon skal forhindre fremtidige lovbrudd hos den som straffes gjennom avskrekking, uskadeliggjøring (inkapasitering) og rehabilitering. Allmenprevensjon er ment å virke avskrekkende, moraldannende og vanedannende i befolkningen.¹⁶

Hvordan samfunnet har håndtert kriminelle barn har igjennom historien skiftet mellom straff, opplæring og behandling. Før innføring av ungdomsstraffen og ungdomsoppfølging var der ingen egne straffereaksjoner for mindreårige. Innføringen av egne straffereaksjoner med fokus på rehabilitering for mindreårige kriminelle er med på å underbygge trenden i samfunnet om at unge kriminelle nå skal behandles og rehabiliteres ut av en kriminell løpebane.

3.2 Barns særlige rettsvern

Barn har et særlig rettsvern fastsatt i norsk lov. FNs Barnekonvensjon art. 3 hjemler prinsippet om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved avgjørelser som berører dem. Prinsippet ble grunnlovsfestet ved lovendring i 2014 jf. Grunnloven §104, noe som indikerer at prinsippet tillegges stor vekt i norsk rett. Barnekonvensjonen art. 37 b fastsetter at fengsling av et barn bare kan benyttes som en «siste utvei og for et kortest mulig tidsrom». Ordlyden åpner for fengsling kan brukes der alternative tiltak ikke kan benyttes. Straffeloven §18 trekker videre i samme retning ved å fastsette at «personer under 18år bare kan idømmes ubetinget fengsel hvis det er «særlig påkrevd». Det er et uttalt mål fra myndighetene at barn ikke skal settes i fengsel. Men lovgiver har likevel uttrykt at frihetsberøvelse av barn, i et fåtall tilfeller, vil være nødvendig for å stoppe barn som begår gjentatte eller alvorlige lovbrudd som drap, overfallsvoldtekt eller seksuelle overgrep mot andre barn. Også av hensynet til samfunnsvernet og til allmennprevensjon kan det i enkelte tilfeller være nødvendig med en frihetsberøvende reaksjon, hvor hensynet til barnets beste vil måtte vike der hvor hensynet til samfunnsvernet er tilstrekkelig tungtveiende.¹⁷

¹⁵ Johs. Andenæs *Straffen som et problem*, 1994, s.11-13

¹⁶ E. Lie, *I forkant. Kriminalitetsforebyggende arbeid*, 2011 s. 125

¹⁷ Prop. 135 L (2010-2011) s99

Barn som begår alvorlig eller gjentatt kriminalitet stiller samfunnet overfor spesielle utfordringer. Barn mellom 15 og 18 år er umyndige, men likevel strafferettslig ansvarlige jf. straffeloven §46. «Unge lovbrøyttere kan i mindre grad enn voksne vurdere konsekvensene av sine handlinger, slik at hensynet til rettferdig straff trekker i retning av at man må se med mildere øyne på dem. Det må også legges til grunn at barn i mindre grad enn voksne tåler å sone straff, særlig fengselsstraff.»¹⁸ Denne uttalelsen fra Holmboe er i tråd med Høyesterett fra Rt. 2004 s.804 (25) der annenvoterende uttaler «En ting er at så unge mennesker ikke handler ut fra de rasjonelle overveielser hensynet til allmennprevensjon forutsetter.

Vesentligere er at individualpreventive hensyn har særlig tyngde. I denne alderen er sinnet ytterst sårbart og lite egnet til å motstå uheldige virkninger av fengselsstraffen. Det bør derfor svært mye til før så unge mennesker sperres inne». En prinsipielt viktig dom vedrørende barn og straffutmåling finner vi i Rt. 2010 s.1313 hvor spørsmålet var om fengselsstraff for en 17åring var «særlig påkrevd» eller om en straff i frihet var forsvarlig på bakgrunn av domfeltes unge alder. I dommens avsnitt 15 kommer en prinsipielt viktig uttalelse: «der domfelte var under 18 år på gjerningstiden forskyves altså tyngdepunktet i avveiningen mellom de individualpreventive og de allmennpreventive hensyn: Det som i det lange løp alt i alt best tjener barnets interesser trer i forgrunnen, og kan bare settes til side så langt det foreligger særlig tungtveiende allmennpreventive hensyn som ikke i tilfredsstillende grad også ivaretas ved en dom på samfunnsstraff. Jo yngre barnet er, desto mer må det til». I dommen ble barnekonvensjonen utvilsomt tillagt større vekt enn hva Høyesterett tidligere hadde gjort. Dommen er prinsipiell fordi den utgjorde en kursendring i forhold til hvilke hensyn som veier tyngst ved straffeutmåling for mindreårige. Retningsgivende er at en skal ta større individualpreventive hensyn til barn enn voksne ved utmåling av straff.

Ungdomsstraffen har kommet inn i sjiktet hvor man tidligere kunne velge mellom reaksjonene ubetinget fengsel og samfunnsstraff. Disse to reaksjonene kan fortsatt anvendes for unge domfelte og utgjør grensene oppad og nedad for ungdomsstraffen sammen med ungdomsoppfølging. Ungdomsoppfølging består på samme måte som ungdomsstraff av gjennomføring av et ungdomsstormøte, utarbeidelse av en individuelt tilpasset ungdomsplan og oppfølging av planen jf. lov 20.juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling §22.¹⁹ Innholdsmessig er ungdomsoppfølging mye lik ungdomsstraffen. Det som hovedsakelig

¹⁸ Morten Homboe, «Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging: En oversikt og noen kritiske merknader», *Tidsskrift for Strafferett*, 2014 s 397

¹⁹ Korttittel: konfliktrådsloven

skiller er gjennomføringstiden som for ungdomsoppfølging kan vare i inntil ett år jf. konfliktrådsloven §23 *andre ledd*.

En skjematisk skisse over reaksjonssystemet for unge lovbytere:²⁰

«Tradisjonell» reaksjon	Ubetinget påtaleunntatelse	B ot	Betinget fengsel	Samfunns- traff	Ubetinget fengsel
Gjenopprettende prosess	Påtaleunntatelse/overføring til megling i konfliktråd	Ungdomsoppfølging		Ungdoms- straff	Ubetinget fengsel

3.3 Ungdomsstraffens kriminalitetsforebyggende innhold

I forkant av innføringen av ungdomsstraffen ble det gjennomført ulike prosjekter for å utvikle bedre reaksjoner overfor unge lovbytere. Erfaringene gav nyttig kunnskap om organisering av, innhold i og virkningen av oppfølgingsteam. Oppfølgingsteam ble prøvd ut i fire bykommuner, hvor modellen de brukte i Trondheim særlig ble fremhevet som en suksess. Trondheimsmodellen ble lagt til grunn for forslaget om ungdomsstraff slik den er i dag. Effektmålingene fra oppfølgingsteamene viste høy gjennomføring, lavt tilbakefall og få vilkårsbrudd. Det var også indikasjoner på bedret psykisk helse.²¹

Ungdomsstraffens målgruppe, mindreårige som begår alvorlig eller gjentatt kriminalitet er som nevnt liten. Til gjengjeld står denne gruppen for mange og alvorlige straffbare handlinger og er ungdom som ofte har store og sammensatte problemer, noe som også byr samfunnet på store problemer. Tilbakefallsprosenten for ungdom under 18år som har sonet fengselsstraff er stor. Soning i fengsel i en utviklingsperiode, samtidig som de er isolert fra vanlige lærings- og sosialiseringarena for ungdom på deres alder kan føre til at straffen virker mot sin hensikt og kan føre til at påvirkelig ungdom tilknytter seg og identifiserer seg med kriminelt belastede miljøer. Det er også bred enighet om at fengselsstraff er mer belastende for barn enn for voksen. Ved innføring av ungdomsstraffen ønsker lovgiver å tilby en streng straffereaksjon i frihet, hvor individualpreventive hensyn veier tungt og fokuset på straffens forebyggende og rehabiliterende innhold skal hindre tilbakefall til kriminalitet.²²

Et prinsipielt viktig poeng med ungdomsstraffen er at sosial kontroll skal erstatte fengselets fysiske kontroll gjennom gjenopprettende prosesser. Tanken bak gjenopprettende prosesser er at alle som er berørt av en konflikt eller et lovbrudd skal få anledning til å delta i en prosess hvor deltagerne snakker om hendelsen og sammen finner løsninger for hvordan

²⁰ Morten Holmboe s 412

²¹ Prop. 135 L (2010-2011) s. 37

²² *Ibid* s12

konsekvensene skal håndteres. Skaden handlingen har forårsaket skal gjenoprettes. Kjernen i modellen er ungdommenes ressurser og vilje til å ta et oppgjør med egen kriminalitet.²³

Alvorlig kriminalitet begått av barn er ofte et uttrykk for at forhold rundt barnet har sviktet, enten på grunn av mangelfull omsorg eller oppfølging i hjemmet eller mangelfull bistand fra offentlige instanser som skole, barnevern eller helsetjeneste. Gjennom tett tverrfaglig oppfølging og sterk involvering av lovbrøyer og hans private nettverk, skal den unge lovbrøyer sikres nødvendig hjelp og støtte til styrke den unges egne ressurser og vilje til å komme ut av kriminalitet.²⁴

Etter pådømmelse overføres saken til konfliktrådet som har ansvar for gjennomføring av straffen jf. konfliktrådsloven kapittel IV. Reaksjonen er tredelt og består av et ungdomsstormøte, utforming av en individuelt tilpasset ungdomsplan og gjennomføring av planen.²⁵ Ungdomsstormøtet ledes av en ungdomskordinator og de som plikter å være til stede er domfelte, domfeltes verger samt representanter fra kriminalomsorgen og politiet. Fornærmede og fornærmedes verger har rett, men ikke plikt, til å være til stede. Andre relevante aktører kan være forsvarer, bistandsadvokat, skole, barnevern, helse- og omsorg eller andre med tilknytning til domfelte, siktede, fornærmede eller til saken. Under ungdomsstormøtet skal det utarbeides en ungdomsplan som skal godkjennes av ungdomskordinatoren, domfelte og dennes verger. Dersom det ikke oppnås enighet om en ungdomsplan sendes saken tilbake til domstolen hvorpå domstolen avgjør om hele eller deler av den betingede fengselsstraffen skal fullbyrdes. Konfliktrådsloven §25 bokstav a-h er en ikke uttømmende liste av hva en ungdomsplan kan inneholde. Det kan blant annet være ikke-økonomisk kompensasjon til den som er påført skade, deltakelse i kriminalitetsforebyggende programmer, utføre samfunnsnyttige oppgaver, overholde bestemmelser om oppholdssted, arbeid eller opplæring, møte for politiet eller kriminalomsorgen, avstå fra rusmidler, innetid eller unngå kontakt med bestemte personer. Et noe mer inngripende tiltak kan være opphold i institusjon eller gjennomgang av annen behandling. Det er den enkelte ungdoms behov som skal avgjøre innholdet i reaksjonen. Oppfølgingsteamet ledes av ungdomskordinatoren, og består ellers av representant fra politiet og kriminalomsorgen, domfelte, domfeltes verger og andre som har oppgaver i forbindelse med gjennomføring av ungdomsplanen.²⁶

²³ Prop. 135 L (2010-2011) s112

²⁴ *Ibid.* s 9 - 10

²⁵ Prop.57 L (2013-2014) s.107

²⁶ Prop.57 L (2013-2014) s.108 og 109, jf. Matningsdal: *Straffeloven*, Norsk Lovkommentar, note 155

4 Vilkår for idømmelse av ungdomsstraff

Ungdomsstraff er hjemlet i straffeloven §28 c. Bestemmelsen ble vedtatt ved lov 20.januar 2012 nr.6, og trådte i kraft 1. juli 2014. Ungdomsstraff er en hovedstraff jf. strl. §15. Det oppstilles fire kumulative vilkår for at ungdomsstraff «kan» idømmes, jf. strl. §28 c *første ledd bokstavene a -d*. En naturlig språklig forståelse av ordlyden «kan» er at domstolen kan *velge* å ilegge ungdomsstraff dersom vilkårene er oppfylt. De kan også velge andre reaksjoner selv om vilkårene er oppfylt dersom omstendighetene gir grunn til å gi en annen reaksjon.

Under fremstilles vilkårenes innhold for å kunne gi et svar på problemstillingen «hva er anvendelsesområdet for ungdomsstraffen?». Gjennom en språklig forståelse av lovtekstens vilkår, sammenholdt med rettspraksis og andre relevante rettskildefaktorer forsøkes ungdomsstraffens anvendelsesområde å klarlegges. Først fremstilles vilkårene om alder, samtykke og bosted i bokstav a) og c) hver for seg. Deretter følger en samlet fremstilling av bokstav b) og d), som angir nedre og øvre grense for ungdomsstraffen. Anvendelsesområdet også er fremstilt samlet i lovens forarbeid og annen juridisk litteratur.

4.1 Lovbryteren var under 18 år på handlingstidspunktet

Et vilkår er at *lovbryteren var under 18 år på gjerningstidspunktet* jf. strl. §28 c *første ledd bokstav a*. Pådømmelse kan likevel skje etter fylte 18 år.²⁷

Nedre grense går ved 15 år som er den kriminelle lavalder jf. strl. §46, som fastsetter grensen nedad som en absolutt grense. Begrunnelse for den øvre aldersgrense er uttalt i forarbeidene til å være at mindreårige er en sårbar gruppe som har behov for særlig beskyttelse og som er tilkjent særlig rettigheter i kraft av å være barn.²⁸ Høyesterett har uttalt: «det foreligger eget rettsgrunnlag for personer under 18 år, slik at når denne grensen er passert, blir det et markert skille i valg av reaksjon».²⁹ Dette er i tråd med redegjørelsen for barns særlige rettsvern i 3.2.

Vilkåret om øvre aldersgrense på 18år kan ikke ofte tenkes å stille rettsanvender overfor store problemer. Vilkåret vil likevel kunne by på utfordringer i enkelte tilfeller der en ungdom begår flere kriminelle handlinger, noen før, andre etter 18års dagen, noe som heller ikke er helt uvanlig. Problemstillingen er ikke drøftet i forarbeidene, men Holmboe drøftet

²⁷ Prop. 135 L (2010-2011) s. 163

²⁸ *Ibid* s. 114

²⁹ Rt. 2011 s.206 (avsnitt 22)

problemstillingen i artikkelen «Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging». Han antyder at i tilfeller hvor de nye forholdene, begått etter 18års dagen, er så alvorlige at de i seg selv ville gi grunnlag for lengre fengselsstraff, så vil resultatet antagelig bli fengsel for det hele. Holmboe henviser antagelsen til dom i Rt. 2012 s.1322. I tilfeller hvor hovedforholdet ville kunne gi grunnlag for ungdomsstraff, men lovbryteren også skal svare for mindre alvorlige forhold begått etter attenårsdagen påpeker Holmboe at der ikke er adgang til å gi ungdomsstraff for forholdene begått før fylte 18 år og annen straff for det som er begått etterpå. Men påtalemyndigheten kan den løse problemet ved å gi et forelegg på bot eller reise særskilt sak for det nye forholdet begått etter fylte 18 år.³⁰

4.2 Lovbryteren samtykker og har bosted i Norge

Samtykke

Det er et absolutt vilkår at lovbryteren samtykker jf.strl.§28 c *bokstav c*). Samtykke skal gis i forbindelse med straffesaksbehandlingen for retten, og barnet må forut for dette gis god informasjon om hvilke tiltak som er aktuelle i forbindelse med gjennomføringen av reaksjonen. For at samtykke skal være gyldig må det være frivillig og informert. Vilkåret om samtykke er et grunnleggende prinsipp i gjenopprettende prosesser og er viktig med tanke på motivasjon for gjennomføring.³¹ Med tanke på ungdomsstraffens innhold kan den vanskelig gjennomføres uten at domfelte samarbeider og er motivert. Det er ikke et krav at den siktede erkjenner straffeskyld, men i forarbeidene settes det som forutsetning at samtykke til ungdomsstraff også er et samtykke til at de forhold barnet er dømt for legges til grunn i stormøtet. I motsatt fall vil en kunne få en omkamp om de faktiske forholdene i ungdomsstormøtet, noe som vil kunne oppleves som et nytt overgrep for fornærmede dersom han eller hun deltar.³² Vilkåret om samtykke vil være mest aktuelt hvor domfelte har kommet med en uforbeholden tilståelse. Dersom domfelte ikke har kommet med en uforbeholden tilståelse må han i alle fall erkjenne de forhold han er dømt for og som skal legges til grunn ungdomsstormøtet for at det skal foreligge et gyldig samtykke.

Dersom siktede er under 18 år når dom skal avsies må også verge samtykke jf. Lov 22.mai 1981 nr.25 om rettergangsmåten i straffesaker §83. Et gyldig samtykke forutsetter at begge foreldrene er lovlig varslet og gir sin tilslutning. Her kan det tenkes at vilkåret kan by på

³⁰ Morten Holmboe, 2014

³¹ Prop. 135 L (2010-2011) s. 164

³² *Ibid.* s 117

utfordringer dersom verge og barn har ulike meninger vedrørende samtykke. Dersom ungdommen samtykker men ikke verge/foreldre, eller omvendt, er ikke samtykke gyldig. Begge parter må komme med et frivillig samtykke. Domfelte med verger må videre også samtykke til *innholdet* i ungdomsplanen jf. konfliktrådsloven § 11. Samtykke til innholdet gis etter fastlegging av ungdomsplan i ungdomsstormøtet.

Bosted

Videre oppstilles bosted i Norge som et vilkår jf. strl.§28 c *bokstav c*. Det fremgår av forarbeidene at grunnlaget for dette vilkåret er den aktiviteten som kreves av den domfelte under gjennomføring av straffen. Bosted forstås i denne sammenheng som at bosettingen har vært av en viss varighet og er ment å vare en viss tid. Norsk statsborgerskap er ingen forutsetning.³³ Noe videre utdyping av vilkåret har ikke lovgiver uttalt.

Her kan det tenkes at en ungdom uten fast bopel vil kunne ha problemer med å bevise hvor lenge vedkommende har oppholdt seg i Norge, eller hvor lenge vedkommende vil bli. Barn som ikke har bosted i Norge og begår kriminalitet her, vil ofte være sårbare og utsatt.³⁴

Eksempel på barn som ikke er hjemmehørende i Norge og som begår alvorlig kriminalitet er ofre for menneskehandel, ungdom som er del av et nettverk for mobile vinningskriminelle eller ungdom som er rekruttert inn i narkotikakriminalitet som kurerer.

I det vesentligste kan det likevel ikke tenkes at kravet om bosted i Norge vil by rettsanvender på særlige utfordringer.

4.3 Anvendelsesområde

Ungdomsstraffens målgruppe er barn som tidligere ble idømt ubetinget fengsel, men som kan gjennomføre en reaksjon i frihet forutsatt tett oppfølging. Den omfatter også de som tidligere ble idømt de strengeste samfunnsstraffene. Den omfatter altså den tyngre gruppen unge lovbrøyttere.³⁵

Grense nedad mot samfunnsstraff

Strl. § 28c *første ledd bokstav c* regulerer grensen nedad mot samfunnsstraff. Den nedre grense er den alvorlighetsgraden som minst må ha blitt begått for å fylle vilkårene for ungdomsstraff. Vilket oppstiller to alternative vilkår; «gjentatt eller alvorlig kriminalitet». Lovgiver er klar på at det må være en tydelig grense nedad slik at reaksjonene ikke benyttes

³³ Prop. 135L (2010-2011) s.164

³⁴ Morten Holmboe s. 406

³⁵ Prop. 135L (2010-2011) s.114

på ungdommer som ellers ville fått en mildere reaksjon da ungdomsstraffen anses som en streng straff med høy intensitet i gjennomføringen.³⁶

Ordlyden i «alvorlig kriminalitet» tilsier at handlingen må være av en viss grovhet og være et brudd på et straffebed med høy strafferamme. «Alvorlig kriminalitet» har ingen entydig juridisk definisjon og man har i forarbeidene heller ikke gjort noe forsøk på å definere hva som er tenkt å ligge i begrepet fordi en helt kategorisk avgrensning vil kunne være uheldig med hensyn til å finne en individuelt tilpasset reaksjon. I forarbeidene har departementet antatt at det må dreie seg om lovbrudd med en øvre strafferamme på fengsel i 3 år eller mer og gir disse eksemplene på «alvorlig kriminalitet»: ran, narkotikalovbrudd, enkelte seksualforbrytelser og omfattende tyverier.³⁷ Det kan likevel ikke trekkes den slutningen at alle lovbrudd med høyere strafferamme enn fengsel i 3 år er å anse som «alvorlig kriminalitet». Et enkeltstående tyveri strl.§257 eller en trussel strl.§227 har strafferamme på fengsel i 3 år eller mer, men etter ordinær rettspraksis vil ikke enkeltstående tilfeller føre til ubetinget fengsel. At et enkeltstående tyveri blir ansett som «alvorlig kriminalitet» harmonerer heller ikke med eksempelet «omfattende tyverier» som er gitt av departementet. «Omfattende tyverier» må tolkes som at det dreier seg om noe mer enn ett enkeltstående tyveri. Man kan anta at «alvorlig kriminalitet» må være lovbrudd med en øvre strafferamme på fengsel i 3 år eller mer og i tillegg må lovbruddet være av en viss grovhetsgrad.

En språklig forståelse av «gjentatt kriminalitet» er at det må være minst to lovbrudd eller mer. Ordet «eller» kan tolkes dithen at det er snakk om mindre alvorlig kriminalitet enn «alvorlig kriminalitet». Begrepet «gjentatt» ønskes tolket vidt av lovgiver fordi man ønsker å fange opp ungdom i risikozonen på et tidlig stadium.³⁸ Forutsetningen for at to lovbrudd etter en helhetsvurdering skal kunne begrunne ungdomsstraff er at det må være snakk om relativt grove lovbrudd.³⁹ To brudd på strl.§391a, naskeri eller to simple skadeverk jf.strl.§391er ikke grovt nok for at det skal være i harmoni med lovgivers vilje.

Grense oppad mot ubetinget fengsel

Ungdomsstraffen kan anvendes der hensynet til straffens formål ikke med tyngde taler mot en reaksjon i frihet, jf strl.§28c *første ledd d*). Vilkåret er en videreføring av lignende vilkår for

³⁶ Prop. 135 L (2010-2011) s.114 - 116

³⁷ *Ibid* s.163 - 164

³⁸ *Ibid* s. 164

³⁹ Jf. Matningsdal: *Straffeloven*, Norsk Lovkommentar, note 150

samfunnsstraff jf. strl.§28 a *første ledd b*). Til forskjell fra vilkåret i samfunnsstraff er ordlyden «med tyngde» lagt til for å understreke at det skal mer til før at det anses som nødvendig å idømme ubetinget fengsel enn ved samfunnsstraff. Departementet anerkjenner nødvendigheten av en øvre grense der det er svært høy risiko for ny kriminalitet, eller det er begått svært alvorlige lovbrudd, av hensyn til straffens allmennpreventive funksjon og hensynet til den alminnelige rettsoppfatningen.⁴⁰ Det oppstilles ingen begrensninger med hensyn til strafferammen, det er handlingens grovhet som skal være det sentrale i vurderingen om de allmenn- og individualpreventive hensynene vil gjøre en dom på ungdomsstraff forsvarlig. Det understrekes at individualpreventive hensyn må veie tyngre enn allmennpreventive i straffeutmålingen ved mindreårige domfelte, dette er i tråd med uttalelse fra Høyesterett i Rt. 2010 s.1313. Det er lagt til grunn i forarbeidene at en avgjørelse skal baseres på en skjønsmessig helhetsvurdering. Departementet bemerker at til tross for at det ikke avgrenses mot konkrete lovbrudd, er enkelte lovbrudd så alvorlige at fengselsstraff vanskelig kan erstattes av alternativer, som for eksempel drap og alvorlige seksuallovbrudd.⁴¹

Rettspraksis

Det fremgår av forarbeidene at ungdomsstraffens målgruppe i første rekke er de som før ikrafttreddelsen ble idømt ubetinget fengsel og strenge samfunnsstraffer.⁴² Det vil derfor ha relevans å se til dommer hvor slik straff er utmålt for gi et veiledende inntrykk av hvilke tilfeller som kan kvalifisere til ungdomsstraff. I forarbeidene viser de også til dommer i grensegangen mellom samfunnsstraff og ubetinget fengsel og legger opp til at ungdomsstraff kunne være en passende straff i slike tilfeller. Det bemerkes at ordlyden «med tyngde» er lagt til nettopp for at ungdomsstraffen skal være strengere enn samfunnsstraffen, de allmennpreventive hensyn må veie tyngre enn for skillet mellom samfunnsstraff og ubetinget fengsel.⁴³

I Rt. 2013 s.734 omtales en sak hvor en 16 år gammel gutt ble, under tvil, idømt samfunnsstraff i 420 timer, for to overtredelser av strl.§195, seksuell omgang med barn under 14 år. Domfelte hadde hatt samleier med to jenter som var henholdsvis 13 år og fem måneder, og 12 år og 11 måneder. Forholdene bar preg av utnyttelse, og Høyesterett uttalte at allmennpreventive hensyn slo inn med betydelig styrke for å markere overfor

⁴⁰ Prop. 135 L (2010-2011) s.115

⁴¹ *Ibid* s.164

⁴² *Ibid* s.114

⁴³ *Ibid* s.116

ungdomsmiljøene at slikt misbruk ikke ble tatt lett på. Avgjørende for reaksjonsfastsettelsen var domfeltes svært unge alder, han var 16 år og 1 måned da han forgrep seg på den ene jenta, de øvrige lovbruddene skjedde i løpet av de nærmeste 3 månedene. Høyesterett fastsatte lovens strengeste samfunnsstraff, men under tvil, noe som kan være uttrykk for at vi her er i grenseland opp mot ubetinget fengselsstraff. Selv om det er snakk om seksuallovbrudd vurderer Høyesterett at en streng straff i frihet er forsvarlig. Domfelte ville sannsynligvis bli idømt ungdomsstraff etter dagens lovgivning.⁴⁴

I Rt.2010 s. 1313 ble en gutt i tingrett og lagmannsrett idømt ubetinget fengsel. Høyesterett omgjorde dommen, under atskillig tvil, til samfunnsstraff i 420 timer. Forholdene han ble dømt for var ran og ransforsøk som han begikk når han var 17 år og fire måneder. Ranene og ransforsøket var brutale og skremmende for de fornærmede og Høyesterett uttalte at straffen normalt ville bli ubetinget fengsel i flere år. Retten brukte barnekonvensjonen som rettskildefaktor og tilla den betydelig vekt når de fant at hensyn til blant annet alder og individualpreventive hensyn gjorde at «hensynet til straffens formål ikke talte mot en reaksjon i frihet». Domfeltes alder var en avgjørende faktor når retten kom til at en straff i frihet var forsvarlig. Ran og flere ransforsøk er både «gjentatt» og «alvorlig» kriminalitet, saken ville sannsynligvis kvalifisert til ungdomsstraff i dag.⁴⁵ I forarbeidene er ran beskrevet som et aktuelt lovbrudd for ungdomsstraff.⁴⁶

Til tross for at departementet nevner drap som et av lovbruddene hvor fengsel vanskelig kan erstattes av alternativer, så utelukker de ikke at uaktsomt drap forøvet ved motorvogn som i Rt 2010 s. 1317 under dagens lovgivning ville blitt idømt ungdomsstraff.⁴⁷ Domfelte var 17 år og 10 måneder på gjerningstidspunktet, når han under påvirkning av alkohol og hasjij kjørte bil og krasjet med den følgen at passasjer døde. Fordi det forelå "særlig tungtveiende allmennpreventive hensyn" som en dom på samfunnsstraff ikke kunne ivareta, ble det idømt fengselsstraff. I straffutmålingen la retten vekt på at domfelte var hardt rammet ved at hans kjæreste ble drept i ulykken og satte straffen til fengsel i ett år og syv måneder, hvorav 11 måneder ble gjort betinget. Dommen ble avsagt i plenum. Både det at ordlyden «med tyngde» er lagt til, samt at rettspraksis de senere årene har utvidet bruk av samfunnsstraff for unge lovbrøyttere taler for at denne saken kunne vært aktuell for ungdomsstraff i dag.

⁴⁴ Matningsdal: *Straffeloven*, Norsk Lovkommentar note 150

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ Prop. 135 L (2010-2011) s.114

⁴⁷ *Ibid.* s.116

Borgarting lagmannsrett har tatt stilling til en sak i grenseland mellom ungdomsstraff og samfunnsstraff. En gutt på som var 17 år og 3 måneder på gjerningstidspunktet ble dømt for legemsbeskadigelse jf. strl. §229 1. straffalternativ, straffen var en fellesstraff med en tidligere dom. Retten pekte på at alvoret i de straffbare handlingene isolert sett ville føre til en lengre fengselsstraff uten vilkår. Lagmannsretten mente at det måtte vurderes opp mot det faktum at den siktede på gjerningstidspunktet var under 18 år. Lagmannsretten tar først stilling til om saken oppfyller vilkårene i §28c. Retten mener legemsbeskadigelse fyller vilkåret «alvorlig kriminalitet» det er snakk om flere forhold og saken fyller også vilkåret «gjentatt kriminalitet». Retten vektla rettspraksis som peker i retning av at terskelen til å idømme barn ubetinget fengsel ligger svært høyt, og kom til at det i denne saken ikke var omstendigheter som gjorde at ungdomsstraffen «med tyngde talte mot en reaksjon i frihet». Spørsmålet retten stilte seg videre var om det ut fra siktedes alder var grunn til å reagere med samfunnsstraff eller ungdomsstraff. Retten foretok en skjønnsmessig helhetsvurderte av lovbruddets art og grovhet, domfeltes alder, behov og risikonivå og kom til at saken var i kjerneområdet for bruk av ungdomsstraff. Gjennomføringstid ble satt til ett år.⁴⁸

Ungdomsstraffen kan som nevnt være uegnet der det er svært høy risiko for ny kriminalitet. Det vil dermed være et sentralt moment hvilke og hvor mange reaksjoner vedkommende allerede er ilagt, og om det ved pådømmelsen foreligger nye, erkjente forhold. Av den grunn kan det neppe tenkes at det kunne vært anvendt ungdomsstraff overfor domfelte i Rt.2013 s.67⁴⁹ Domfelte var 17 år under ugjerningene. Saken dreide seg flere nokså alvorlige voldsepisoder begått under særdeles skjerpene omstendigheter, i tillegg til trusler og salg av narkotika. Retten påpekte at ubetinget fengselsstraff bare idømmes når det er særlig påkrevd der lovbrøyteren var under 18 år jf. strl.§18. Dette oppfattes som et nokså strengt vilkår, hvor retten antar at man primært skal vurdere andre reaksjoner. Under henvisning til Rt.2010 s. 1313 vurderte retten om samfunnsstraff kunne anvendes med tanke på at domfeltes alder. Under videre henvisning til Prop 135L sier retten videre at hensynet til barnets beste vil måtte vike der hensynet til samfunnsvern og allemnprevensjon er tilstrekkelig tungtveiende. Høyesterett påpekte at omstendigheter som at det var snakk om alvorlig, gjentatt og eskalerende voldskriminalitet og at domfelte var rusmisbruker og ikke var i noen rehabiliteringssituasjon var hensyn som talte imot at en straff i frihet var forsvarlig. Høyesterett kom til at det ikke var grunnlag for å reagere med samfunnsstraff og at ubetinget

⁴⁸ LB-2014-155075

⁴⁹ Matningsdal: Straffeloven, Norsk lovkommentar, note 153

fengselsstraff var særlig påkrevd, jf. strl. § 18. Straffen ble fastsatt til fengsel i ett år og seks måneder, hvorav seks måneder betinget. Sett i lys av Høyesteretts vurderinger kan man anta at i saker hvor det foreligger svært høy risiko for ny kriminalitet vil hensynet til samfunnsvernet veier tyngre enn domfeltes alder og individualpreventive hensyn. Samtidig påpekes den forebyggende effekten av ungdomsstraffen i forarbeidene og at barn med høy risiko for ny kriminalitet er i reaksjonenes målgruppe. Det må likevel settes en grense der hvor ungdomsstraffen kan synes formålsløs og det utledes at dette er et tilfelle hvor ungdomsstraffen mest sannsynlig ikke ville vært aktuell.

Alvorlige seksualforbrytelser gis som eksempel i forarbeidene på lovbrudd som er så alvorlige at fengselsstraff vanskelig kan erstattes. Men i Rt. 2013 s. 776 stemte en av dommerne for samfunnsstraff i en sak hvor det gjaldt forsøk på voldtekt. En gutt på 17 år og tre måneder forsøkt å voldta en 71 år gammel kvinne. I skjerpene retning ble lagt vekt på at domfelte var maskert og trengte seg inn i fornærmedes hjem. På den annen side ble det lagt vekt på at voldtekten ikke ble fullbyrdet, på tilståelse og på gjerningspersonens lave alder. Et flertall på fire dommere kom til at selv om det er åpnet for større bruk av samfunnsstraff overfor lovbrøyttere under 18 år, jf. strl. § 28a, også ved tilfeller av seksuallovbrudd, ville en dom på samfunnsstraff ikke i tilstrekkelig grad markere alvoret ved domfeltes handling. Dommen ble avsagt med dissens 4-1 og straffen ble fastsatt til fengsel i to år og ni måneder, hvorav to år ble gjort betinget. At dommen ble avsagt under dissens avleder at det her kan være snakk om et grensetilfelle. Man kan anta at heller ikke voldtekt generelt kan unntas ungdomsstraffens anvendelsesområde.⁵⁰

4.4 Konklusjon

Det kan avledes at terskelen for å idømme ungdomsstraff ligger høyt, noe som harmonerer med lovgivers ønskede målgruppe, som er den tyngre gruppen unge lovbrøyttere.

Ungdomsstraffen skal være et reelt alternativ til ubetinget fengsel.

I forarbeidene uttales at det skal være en tydelig grense nedad, uten at lovgiver trekker opp en grense mellom samfunnsstraff og ungdomsstraff. I Rt. 2013 s. 67 uttales det at det vil være behov for en nærmere grensedragnings mellom samfunnsstraff og ungdomsstraff når den trår i kraft. Lovgiver har likevel uttalt at det må dreie seg om straffbare handlinger med en strafferamme på fengsel i 3 år eller mer. Det kan antydnes at det i tillegg må være snakk om

⁵⁰ Matningsdal: Straffeloven, Norsk lovkommentar note 153

handlinger av en viss grovhet for at et lovbrudd skal kvalifisere til ungdomsstraff slik at det harmonerer med målgruppen.

Selv om det er enighet om at terskelen for ubetinget fengselsstraff for mindreårige ligger svært høyt, er det også enighet om at det må gå en øvre grense for bruk av ungdomsstraff hvor en straff i frihet ikke kan forsvares. Lovgiver har ikke fastsatt hvor grensen går og mener straffeutmålingen må baseres på en skjønnsmessig helhetsvurdering. Hvis man likevel skulle prøve å antyde en grense så vil en naturlig grense gå ved grove sedelighetsforbrytelser og drap, hvor allmennpreventive hensyn og hensynet til den alminnelige rettsoppfattelse vil komme inn med full tyngde. Dette kan i beste fall ses som en veiledende grense fordi lovgiver har lagt til grunn at retten må foreta en konkret vurdering i hver enkelt sak. Barns særlige rettsvern gjør at en skal ta større individualpreventive hensyn til barn enn voksne ved utmåling av straff. Sammenholder man de ulike rettskildefaktorene kan man konkludere med at terskelen oppad mot ubetinget fengsel ligger svært høyt, og at det sannsynligvis må være snakk om svært alvorlig kriminalitet for å få ubetinget fengselsstraff. Det kan også tenkes at ungdomsstraffen formål synes lite formålstjenlig der domfelte har blitt domfelt så mange ganger at det må anses for sent med endring i den kriminelle løpebanen eller domfelte av andre grunner ikke er motivert for å gjennomføre ungdomsstraffen.

5 Straffeloven §28c annet ledd

Straffeloven §28c *annet ledd bokstav a) og b)* bestemmer fastsettelse av gjennomføringstid og angir dessuten rammene for den subsidiære fengselsstraffen. I følge straffeloven §28 c *bokstav a)* skal gjennomføringstiden være mellom seks måneder og to år. Det er uttalt i forarbeidene at gjennomføringstiden skal bestemmes ut i fra en helhetsvurdering der barnets individuelle behov og lovbruddets art og grovhet skal inngå i vurderingen. Ved svært alvorlige forbrytelser der en ellers ville ha dømt til fengselsstraff i klart lengre enn to år kan gjennomføringstiden fastsettes inntil tre år. I motsetning til samfunnsstraff kan ikke ungdomsstraffen kombineres med ubetinget fengsel eller bot. Etter bokstav b) skal retten fastsette en subsidiær fengselsstraff som skal være av samme lengde som den retten ville ha

fastsatt hvis ubetinget fengsel skulle anvendes.⁵¹ Fra departementet er det bemerket at gjennomføringstiden skal fastsettes uavhengig av den subsidiære fengselsstraffen.⁵²

6 Avsluttende refleksjon

Ungdomsstraffen er så ny i reaksjonssystemet at man ikke ennå kan trekke konklusjoner på om reaksjonen har den forebyggende effekten lovgiver ønsker. Uansett hvilken effekt reaksjonen viser seg å få vil man i stor grad møte regjeringens målsetning om at barn ikke skal settes i fengsel. Som drøftet i besvarelsen kan man ikke alltid unngå bruk av fengsel, men det ser ut til at ungdomsstraffens anvendelsesområde gjør at antallet barn i fengsel blir redusert i forhold til tidligere.

Johs. Andenæs sier at selv om det faller naturlig i en velferdsstat å forsøke å hjelpe en domfelt forbryter inn på et bedre spor, skal man ikke ha overdrevne forventninger til virkningene av innsatsen. «Det ser altså ut til at valg av reaksjon har lite å bety sammenlignet med lovovertrederens personlighet og bakgrunn og det sosiale miljøet han vender tilbake til etter sitt møte med rettsapparatet».⁵³

Det blir uansett spennende å følge utviklingen og se hvilke forebyggende resultater ungdomsstraffen forhåpentligvis kan gi på sikt.

⁵¹ Prop. 135 L (2010-2011) s. 164-165

⁵² *ibid* s.130

⁵³ Johs. Andenæs, s. 45-48

7 Referanseliste

Love:

Grunnloven(Grl.)–Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814

Konfliktrådloven - Lov 20.juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling

Menneskerettsloven– Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett.

Straffeloven (strl.) – Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10.

Straffeprosessloven - Lov 22.mai 1981 nr.25 om rettergangsmåten i straffesaker

Forarbeider:

Prop. 135 L (2010-2011) - Endringer i straffeloven, straffeprosessloven, straffegjennomføringsloven, konfliktrådsloven m.fl. (barn og straff)

Prop. 57 L (2013-2014) – Lov om konfliktrådsbehandling (konfliktrådsloven)

Dommer

Rt. 2013 s. 776

Rt. 2013 s. 734

Rt. 2013 s. 67

Rt. 2012 s.1322

Rt. 2010 s. 1313

Rt. 2010 s. 1317

Rt. 2004 s. 804

Rt. 1977 s. 1207

Borgarting lagmannsrett, 23.12.2014 - LB-2014-155075

Bøker

Lie, E. M. *I forkant. Kriminalitetsforebyggende politiarbeid* (Oslo 2011)

Erik Boe, *Grunnleggende juridisk metode*, 2.utgave (Oslo 2010)

Kippe H., Seiersten A. *Alminnelig strafferett* (Oslo 2004)

Johs. Andenæs *Straffen som et problem* (Halden 1994)

Annen juridisk litteratur og internettkilder

Morten Hombøe, «Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging: En oversikt og noen kritiske merknader», Tidsskrift for Strafferett, 2014, www.rettsdata.no

(http://abo.rettsdata.no/browse.aspx?grid=414633&terms_and=ungdomsstraff%20Holmboe – 04.05.15)

M. Matningsdal: *Straffeloven*, Norsk Lovkommentar, www.rettsdata.no

www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/statistikker/straff/aar/2015-01-22?fane=tabell&sort=nummer&tabell=214983 (sisert 30.04.15)